

Byalagen

*Regler för den aktiva verksamheten
i Fotevikens byalag*

Fastställt på vårtinget 2020-03-21

Inledning

Bakgrund

Fotevikens byalags är en ideell förening vars syfte är att studera och förmedla vikingatida och medeltida historia. Föreningen är också en stödförening till Fotevikens museum och har sin hemvist där.

Som stödförening hjälper byalaget museet framförallt genom att bidra till att levandegörande de historiska miljöerna vid museet, t.ex. genom att förevisa hantverk, bågskytte och skådespel, allt efter medlemmarnas kunskap och intresse. Föreningen bidrar också till museets verksamhet genom att hjälpa till med underhåll samt med bemanning vid större evenemang såsom den årliga vikingamarknaden. I gengäld har föreningen tillträde till museet för sin verksamhet.

Syfte

Detta dokument utgör de regler som gäller för föreningens aktiva verksamhet enligt § 5 i föreningens stadgar (nedan kallat *lagboken*). Syftet med reglerna är att säkerställa att verksamheten håller hög kvalitet såväl ur medlemmarnas som museets perspektiv.

En aktiv medlem som ej följer reglerna i detta dokument kan varnas, tillfälligt stängas av eller uteslutas. Förfarande för detta finns beskrivet i stadgarna.

Allmänna regler

Uppförandekod

Medlemmar ska verka för byalagets bästa samt bemöta varandra med integritet och respekt. Trakasserier och mobbning tolereras ej. Ingen får särbehandlas på osaklig grund.

Medlemmar som deltar i aktiviteter som organiserats av byalaget är också skyldiga att hjälpa till vid dessa, t.ex. med förberedelser och iordningställande inför aktiviteter och städning efteråt.

Tänk på hur du beskriver byalaget och museet för utomstående och i sociala medier. Sprid inte bilder eller texter som kan vara till skada. Är det något du tycker är fel så ta istället upp detta med föreningens styrelse, vid ett ting eller museets personal.

Medlemmar ska verka för Fotevikens museums bästa och visa omsorg om museets och dess rykte.

Som medlem åtar du dig att hålla dig uppdaterad om vad som gäller och följa gällande stadgar och lagbok för föreningens såväl som gällande regler från museet.

Vid aktiviteter som anordnas av föreningen ska medlemmar följa anvisningar från den som är ansvarig för aktiviteten och från föreningens styrelse. Är det aktiviteter som sker vid Fotevikens museum ska du som medlem även följa anvisningar om vad som får göras från museets personal. Har du en fadder ska du även följa anvisningarna från denne. Anser du som medlem att du får felaktiga eller orimliga instruktioner så ta upp detta med styrelsen eller på ett ting.

Vistelse på museets område

Aktiva medlemmar har i allmänhet rätt att delta i de av föreningen organiserade aktiviteterna, dock kan restriktioner förekomma t.ex. i form av begränsat antal platser, krav på betalning och krav på föransmälan.

Endast fullvärdiga medlemmar som dessutom uppfyller eventuella krav från museet på genomgången utbildning får vistas självständigt på museets område under såväl som utanför dess öppettider. Övriga medlemmar får endast vistas på museet vid organiserade aktiviteter eller i sällskap med annan medlem som uppfyller kraven ovan. Museet kan dock belägga enskilda medlemmar med särskilda restriktioner som denne då måste följa.

I vissa fall kan det förekomma verksamhet vid museet som utgör ett hinder för byalagets medlemmar att vistas på området, t.ex. filminspelningar, förenings- eller företagsevenmang.

När du befinner dig på museets område under öppettid är du dess representant i besökarnas ögon. Det är därför viktigt att du alltid bemöter besökare artigt, vänligt och hjälpsamt. Det är också viktigt att du är noga med din utrustning och ser till att allt synligt är historiskt korrekt.

Var varsam och visa omsorg med byggnader och material på museet. Skulle något gå sönder anmäl detta till museets personal eller styrelsen. Lämna alltid området, lokaler och toaletter i samma eller bättre skick än du fann det. Det är viktigt att alla som verkar vid museet hjälps åt att hålla ordning så att vi har en trevlig plats att komma till.

Under förutsättning att det inte råder eldningsförbud får byalagets medlemmar elda i eldstäderna på området. Endast fullvärdiga medlemmar får besluta att göra upp eld och den som beslutar om att göra upp eld har det yttersta ansvaret för säkerheten. Vid varje eld ska det finnas tillräcklig med vatten för att släcka elden i fråga. En eld får aldrig lämnas utan uppsikt och en eldvakt ska finnas

(rollen som eldvakt kan även delegeras till icke fullvärdiga medlemmar i byalaget). Måste eldvakten lämna sin post och ingen annan kan ta över ska eldvakten släcka elden.

Säkerhet & arbetsskydd

Tänk på din, dina kollegors och åskådare säkerhet vid genomförande av aktiviteter. En del av det arbete vi utför är riskfyllt om det inte utförs på rätt sätt och med rätt skydd. Det kan t.ex. vara heta arbeten vid gjutning och smide, uppvisningar med vapen eller underhållsarbete. Tänk på att barn, och ibland även vuxna, kan vara oförståndiga och oberäkneliga. Om du inte kan upprätthålla säkerheten så avbryt alla farliga moment tills du har läget under kontroll. Är du osäker på om något är lämpligt, fråga alltid styrelsen eller museets personal. Ser du någon som gör något farligt så säg till omgående. Olyckor ska alltid anmälas till styrelsen eller museets personal.

Beslutande organ

Rådet/styrelsen

Styrelsen, som ansvarar för föreningens löpande drift och verksamhet, kallas i den historiska verksamheten för rådet. I styrelsen ingår dels ledamöter, valda av årsmötet, som i rådet har titeln *rådman/-kvinna*, och dels två representanter, ordinarie och suppleant, utsedda av museet som har titeln *kunglig rådgivare* respektive *bödel*.

Följande rådmän/-kvinnor har dessutom särskilda titlar; *lagman* (ordförande), *fogde* (vice ordförande), *skattmästare* (kassör), *skrivmästare* (sekreterare).

Ting

Föreningen Fotevikens byalag är en ideell förening och dess beslutande organ beskrivs i stadgarna. Utöver detta har årsmötet delegerat beslutsrätt för frågor som rör den aktiva verksamheten till medlemsmöte som kallas ting med följande regler:

- Vid ting får inte beslut fattas i strid mot stadgar eller andra gällande beslut som fattats vid årsmöte.
- Alla aktiva medlemmar har rätt att delta vid ting och har där yttranderätt.
- Endast fullvärdiga medlemmar som fyllt 18 år har rösträtt.
- För att tinget ska vara beslutsfärdigt måste minst fem röstberättigade medlemmar delta.
- Tinget ska ledas av en rådman/-kvinna.
- Tinget ska ha utlysts minst en vecka i förväg efter beslut i styrelsen.

- Vid ting ska protokoll föras och göras tillgängliga för aktiva medlemmar.

Beslut fattas vanligtvis med acklamation men om någon med rösträtt så begär hålls öppen eller sluten omröstning. Vid jämnt antal röster faller den som leder tinget utslaget.

Det finns tre typer av ting; *storting*, *ting* samt *publika ting* som alla har ytterligare restriktioner och regler.

Storting

Storting ska hållas minst två gånger per år, ett på våren kallat *vårting* och ett på hösten kallat *storting*. Vid storting får beslut fattas i alla tillämpliga frågor. Kallelse till storting ska ske minst fyra veckor innan.

Endast aktiva medlemmar, byalagsgäster och personer med särskild inbjudan från styrelsen får normalt delta vid dessa ting. Tinget kan dock besluta att godkänna andra personers deltagande.

Storting ska hållas i den historiska miljön och deltagarna ska ha historisk klädsel. Undantag får endast göras om föreningen ej har tillträde till museet på utsatt datum.

Ting

Vid ting får beslut fattas i alla tillämpliga frågor *utom* beslut rörande:

- medlemsnivåer över bryte
- gillesnivåer över lärling
- ändring av denna lagbok (§ 5-regler)

Endast aktiva medlemmar, byalagsgäster och personer med särskild inbjudan från styrelsen får normalt delta vid denna typ av ting. Tinget kan dock besluta att godkänna andra personers deltagande.

Ting ska normalt hållas i den historiska miljön och deltagarna ska ha historisk klädsel. Undantag får göras för allmänna ting i anslutning till aktiviteter som kräver modern klädsel.

Publika ting

Publika ting sker på inbjudan från museet och vid dessa ting kan även utomstående delta eller vara åskådare. Vid dessa ting informerar museet om sin verksamhet och delar ut utmärkelser och tomter. I övrigt får endast gäster, trälar och beslut om lärling fattas vid dessa ting under förutsättning att detta först är uppgjort med styrelsen då ingen ska behöva bli nekad vid ett publikt ting. Publika ting hållas alltid i den historiska miljön och deltagarna ska ha historisk klädsel.

Medlemskap

Fotevikens byalag bedriver sin verksamhet på ett historiskt museum och det är viktigt att medlemmarna har tillräcklig kunskap för att kunna agera självständig i de historiska miljöerna. Därför måste man först vara provmedlem en tid (se medlemsnivåer nedan) innan man kan bli fullvärdig medlem.

Allmänt gäller att beslut rörande upptagande och uppgraderingar av medlemmar först ska godkännas av medlemsansvarig och därefter fattas beslutet vid ett ting. Undantag för detta är beslut om att bjuda in byalagsgäst som fattas direkt av medlemsansvarig utsedd av styrelsen. Den som är medlemsansvarig ska endast granska att inga formella hinder föreligger enligt stadgar, årsmötesbeslut eller denna lagbok, t.ex. att medlemsavgift är betald, tids- och aktivitetskrav är uppfyllda eller att sökande inte är utesluten. Är medlemsansvarig osäker får denne begära att beslutas fattas vid nästkommande styrelsemöte.

Undantag i form av att hoppa över nivåer eller förkorta tiden under den angivna minimitiden för olika medlemsnivåer får endast beslutas vid ting på förslag från rådet. Detta ska göras restriktivt t.ex. för de som redan har stark anknytning till byalaget, för de som redan är mycket kunniga eller har gjort betydande insatser för byalaget.

Alla frågor och önskemål rörande medlemskap skickas till medlem@fotevikensbyalag.se.

Medlemsnivåer

Medlemsnivåerna träl, bryte och fri är de grundläggande nivåerna som ingår i din utveckling från provmedlem till fullvärdig medlem. Utöver det finns ytterligare fyra nivåer över fri som är belöning för fortsatt och långvarigt aktivt deltagande. Dessa fyra sista nivåer kan du välja att tacka nej till om du i din roll t.ex. vill vara en person som inte är bemedlad. Din rang är alltså avsedda att visa din kunskapsnivå eller som belöning för att du bidragit under längre tid till föreningens verksamhet. En hög medlemsnivå berättigar dig *inte* att behandla de med en lägre nivå nedlåtande. Alla ska behandla varandra med respekt.

För medlemsnivåer upp till fri följer barn under 18 år med sina föräldrars nivå om dessa också är medlemmar. För nivåerna över måste man vara minst 18 år och nå dem endast på sina egna meriter.

Medlemsnivåerna fyller också en roll i ett historiskt perspektiv då vi försöker spegla den tidens samhälle någotsånär realistiskt. Majoriteten av befolkningen på den tiden var inte rika och hade inte råd med finare kläder, dyr utrustning och kostsamma smycken.

Passiv medlem/icke medlem

Byalagsgäst

Tiden som byalagsgäst är till för att du ska kunna prova på att vara aktiv medlem samt för att föreningens medlemmar och du ska lära känna varandra då är det lättare att hitta rätt fadder om du väljer att fortsätta. Du deltar som byalagsgäst vid några träffar och meddelar därefter om du önskar fortsätta i den aktiva verksamheten.

Som byalagsgäst har du inget märke. Din klädsel ska vara tidsenlig och enkel.

Provmedlem

Träl

Som träl är du provmedlem och har en ägare (fadder) som hjälper dig tillrätta och du tillhör dennes hushåll.

Du ska ha enkla kläder utan dekor, antingen i ofärgade/oblekta tyger eller mycket slitna kläder som ärvt. Snöre eller läderrem kan användas som bälte. På fötterna har du enkla skor eller så är du barfota. Utöver det får trälen ha en enkel kniv samt en enkel pung i sitt bälte. I vissa fall kan din ägare tillåta mindre undantag från dessa regler. Trälen bär inga smycken endast sitt trälmärke och ägarens bomärke.

Hur länge du är träl styrs av hur ofta du deltar och hur aktiv du då är. Vanligtvis är man träl i c:a ett år. Deltar du mer sällan kan det ta längre tid och är du mycket aktiv kan det gå fortare, dock inte fortare än sex månader.

Bryte/deja

Bryte var en titel under vikingatiden som syftade på en manlig träl som hade uppsyn över andra trälarna eller skötte en gård åt sin ägare. Även kvinnliga trälarna kunde befordras och kallades då deja.

Som bryte/deja är du fortfarande provmedlem men du har inte längre en fadder utan förväntas själv kunna inhämta fortsatt kunskap. Du förväntas också hjälpa trälarna och byalagsgästerna genom att dela med dig av din kunskap.

Du får bära enkel klädsel utan dekor som är något finare än trälens, tyget får vara färgat i det som då var billiga färger (t.ex. bruna och gula nyanser eller bleka färgbad av andra färger). Utöver det får du

bära läderbälte med enkelt spänne i horn, ben eller järn. Fråga någon kunnig om du är osäker på vad som är lämpligt att bära.

Som bryte får du bli lärling i ett gille och du får då bära enklare utrustning som hör till ditt arbetsområde i gillet. Det enda smycke du får använda är märket för bryte/deja samt ett gillesmärke om du är med i ett gille.

Hur länge du är bryte/deja styrs av hur ofta du deltar och hur aktiv du då är. Vanligtvis är man bryte/deja i c:a ett år. Deltar du mer sällan kan det ta längre tid och är du mycket aktiv kan det gå fortare, dock inte fortare än sex månader.

Fullvärdig medlem

Fri

När du blir fri blir du fullvärdig medlem. Som fri förväntas du vara fortsatt aktiv i byalaget, hjälpa alla som inte är fria genom att dela med dig av din kunskap och att ställa upp som fadder till nya trälar. Du är ganska fri att utforma din roll, från enkel tjänare i ett hushåll till självständig hantverkare, krigare eller kanske handelsman för att ta några exempel.

Din klädsel och personliga utrustning ska stå i proportion till din roll och inte vara alltför kostsam, sett ur ett historiskt perspektiv. Det som då var dyrare textiltfärger såsom färgstarka/klara röda, blå och lila färger får ej användas.

Du bär märket för fri man eller kvinna.

Landbo

En landbo var en arrendator och ägde inte själv marken de brukade. I Norge, där landbo gick under namnet "Leilending", anges i källor från 1100-talet att man ej kunde bli landbo utan att ha varit fri i fyra generationer samt att i dessa hade rätt att betala manbot i stället för att bli fysiskt straffade för vissa brott.

Som landbo är du alltså en mer bemedlad person och får därför använda något bättre kläder än en fri. För att få denna titel ska du ha varit fri och aktiv i minst två år, vid lägre aktivitet tar det längre tid. Du får nu bära byalagets landbo-märke.

Odalman/-kvinna

En odalman/-kvinna har en gård eller mark som ärvs. När du når nivån odal är du alltså något rikare person och får använda kläder, smycken och utrustning därefter. För att få denna titel ska du

ha varit landbo och aktiv i minst två år, vid lägre aktivitet tar det längre tid. Du får nu bära byalagets odalsmärke.

Tegn

Tegnar används som titel på runstenar i södra sverige och danmark. Betydelsen är oklar men man tror det rör sig om någon form av högt uppsatt person som eventuellt stod kungen nära.

När du får denna titel innebär det att du är en något rikare person än odal och får använda kläder, smycken och utrustning därefter. För att få denna titel ska du ha varit odal och aktiv i minst två år, vid lägre aktivitet tar det längre tid. Du får nu bära byalagets märke för tegn.

Storman/-kvinna

En storman var en framstående och mäktig man under vikingatiden, ofta en man som ägde mycket jord.

När du får denna titel innebär att du nu är rikare person än tegn och får använda kläder, smycken och utrustning därefter. För att få denna titel ska du ha varit tegn och aktiv i minst två år, vid lägre aktivitet tar det längre tid. Du får nu bära byalagets märke för lavard.

Kung/Drottning/Prins/Prinsessa

Kungliga titlar delas ej ut av byalaget utan får endast användas av Björn Jakobsen och hans familj enligt överenskommelse med museet.

Fadder

När du bli fadder till en ny medlem ska du hjälpa denna att komma in i byalaget och lära sig dess regler. Du ska vara aktiv tillsammans med trälen på byalagets träffar eller försöka ordna med annan fri som kan ta hand om din träl om du inte själv kan närvara. Du ska visa omsorg om dina trälars utveckling och trivsel i byalaget. Det är viktigt att du regelbundet håller kontakt med din träl.

Aktivitetskrav

För att räknas som aktiv krävs det att man deltar i de aktiviteter som ordnas samt att man då också ställer upp och hjälper till, t.ex. genom att vara med i mat- eller städslag, hålla i aktiviteter, ta arbetspass på marknaden och vara funktionär på spökvandringen. Om det saknas frivilliga kan styrelsen tilldela arbetsuppgifter till de medlemmar som deltar vid en aktivitet.

Som medlem har man olika möjlighet att delta beroende på avstånd, arbete och andra omständigheter, det är därför endast formellt krav på att aktivt delta vid tre organiserad aktivitet

per år. Om man som medlem inte har möjlighet att klara aktivitetskraven, t.ex. på grund av sjukdom eller att man bor långt borta, kan styrelsen bevilja anstånd.

Vid tilldelning av arbetsuppgifter och bedömning av aktivitet ska hänsyn tas till medlemmens förutsättningar såsom ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning.

Medlemmar som inte uppfyller krav på aktivitet kan förlora sitt aktiva medlemskap enligt förfarande i stadgarna.

Upphörande av aktivt medlemskap

Ditt aktiva medlemskap upphör när du blir passiv medlem eller när ditt medlemskap i föreningen upphör (se stadgar).

När du ej längre är aktiv medlem i byalaget ska alla märken återlämnas till byalaget inom fyra veckor. Dessa kan skickas till föreningen per post eller lämnas till en styrelseledamot. Väljer du att skicka märkena via post så har du själv ansvar för att de kommer fram. Förlorade märken ersätts enligt gällande prislista.

Klädsel

Generellt gäller att dina kläder och utrustning ska vara tidsenlig för perioden sen vikingatid till tidig medeltid och lämpliga för din medlemsnivå och roll i byalaget. Till vardags ska enklare klädsel och utsmyckningar användas. Finare kläder och smycken kan användas vid fester och högtider om din medlemsnivå och roll medger det.

Tänk också på att underställ/underkläder kan ibland titta fram eller synas genom kläderna om du bär tunna kläder i starkt solsken. Använd därför neutrala färger på dessa.

Har du någon form av skada, handikapp eller funktionsnedsättning så får du använda hjälpmedel för detta. Det kan vara allt från glasögon till rullstol, men använd modeller som är så diskreta som möjligt.

Har du färgat håret i någon icke naturlig färg, har piercing eller tatueringar som inte är tidsenliga ska detta tas bort eller döljas på något sätt (t.ex. med hudfärgat plåster eller huvudbonad).

Under den kalla årstiden får moderna kängor i brunt eller naturfärgat läder, utan snörning användas.

Moderna saker i övrigt får inte bäras synligt och tänk på att ha ljudet avstängt på din mobiltelefon. Fotografering får endas ske när besökare inte kan se din kamera/mobil eller om du fått uppdrag att fotografera av museet eller styrelsen.

Gille

Ett gille är en sammanslutning av de som verkar inom ett ämnesområde som byalagets medlemmar kan utvecklas inom. Det kan t.ex. vara hantverks-, bågskytte- eller köpmansgille. Ett gille ska ha en ansvarig, som har minst medlemsnivån fri, samt tre kunskapsnivåer; lärling, gesäll och mästare med regler för hur man når dessa. Beslut om att tilldelas dessa titlar fattas vid ett ting (se ovan) där det kan krävas att du visar prov på dina kunskaper.

Bildandet av ett gille ska godkännas av styrelsen. Bli ett gille inaktivt kan styrelsen besluta om att lägga ner det. Du måste vara minst bryte för att gå med i ett gille och fri för att avancera vidare över lägsta nivå.

Tomter

Tomter lånas ut av museet till byalagets medlemmar. Om du önskar låna en tomt ansöker du om detta hos styrelsen som vidarebefordrar ansökan till museet för godkännande. För fria är lånet tillsvidare men kan på begäran från museet avslutas. Skulle det finnas överskott på tomter kan även medlemmar med lägre rang än fri låna tomt men lånet gäller då bara ett år och måste därefter förnyas.

Varje tomt ska inringas av ett staket där det finnas minst en öppning som är bred och jämn nog för en rullstol (minst 80 cm). Vid ingången ska tomtens bomärke samt byalagets märke finnas. På tomten ska en eldstad och sittplatser finnas. Allt som uppförs på tomten ska vara tidsenlig för gällande tidsperiod på Fotevikens museum. Föremål på tomten som inte är historiskt korrekta får avlägsnas av museets personal eller ska på uppmaning omgående avlägsnas av tomtägaren.

Allt som uppförs på tomten utöver staket, eldstad, sittplatser samt tidsenligt tält måste godkännas av styrelsen och museet. Önskar du bygga ska du lämna in ritningar och en byggplan till styrelsen som sedan ansöker om godkännande från museet. Om inget annat överenskommit separat med museet, så bekostar den som bygger sitt material själv. Fast egendom och markanläggningar, t.ex. byggnader, staket och eldstäder som uppförs på tomten tillfaller museet vid avslutat lån.

Som tomtägare ansvarar du för skötseln av tomten. Gräset och annan växtlighet ska hållas ansat, staket, eldstad och eventuellt andra markanläggningar, planteringar och byggnader ska hållas i gott skick. Sköter du ej din tomt tillfredsställande kan du fråntas den. I mycket sällsynta fall kan museet behöva återta en tomt för sin verksamhet, du kommer då i möjligaste mån att erbjudas en alternativ tomt. När du meddelats att du ej längre får nyttja tomten har du en månad på dig att hämta eventuellt lösöre på den. Tomten inklusive allt som finns på denna återgår sedan till museet.

Den tomtägare som ej längre önska ha sin tomt ska tömma den på lösöre och meddelar sedan detta till rådet varvid tomten återgår till museet eller annan i byalaget som önskar tomt. Ditt lån av tomt upphör också automatiskt när ditt medlemskap upphör och återgår då till museet.

Som tomtägare har du rätt att ha ett heraldiskt vapen som får bäras på flagga/vimpel vid processionerna samt som utsmyckning vi fester. Din flagga/vimpel får också vara uppsatt på tomten när du är på plats. Alla heraldiska märken ska vara tidsenliga för den tidsepok som gäller vid museet och ska godkännas av styrelsen.

Roller och rollspel

Din roll i byalaget styr vad du gör när du bemannar och deltar i aktiviteter vid museet. Det är därför viktigt att det är en roll du trivs med och tycker är intressant. Du är ganska fri att utforma din roll men den ska vara realistisk ur ett historiskt perspektiv och svara mot din förmåga. Den styrs också av din medlemsnivå, eventuell nivå i ett gille och om du sitter i rådet. I vissa fall kan rådet eller ett ting besluta att begränsa din roll om den inte uppfyller dessa krav.

Din rollen behöver inte vara statisk utan kan förändras efterhand som du utvecklas och din kunskap och förmåga ökar eller intressen ändras.